

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНА І ДИТЯЧА

підготовки бакалавра

спеціальності 012 Дошкільна освіта

освітньо-професійної програми Дошкільна освіта

Силабус освітнього компонента «ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНА І ДИТЯЧА» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта

Розробник: Остапйовський О. І., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми _____.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології
Протокол № ____ від ____. __. 2024 року

Завідувач кафедри

проф. Ярослав ГОШОВСЬКИЙ

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	01 Освіта / Педагогіка 012 дошкільна освіта Дошкільна освіта Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Нормативний
Кількість годин/кредитів: 120/4		Рік навчання – 1
		Семестр – 2
		Лекції – 30 год
ІНДЗ: €		Практичні (семінарські) – 30 год Лабораторні – Індивідуальні –
		Самостійна робота – 52 год
		Консультації – 0 год
Форма контролю: екзамен		
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові – **Остапівський Олександр Ігорович**

Науковий ступінь – **кандидат психологічних наук**

Вчене звання –

Посада – **старший викладач кафедри педагогічної та вікової психології**

Контактна інформація: тел. 0991984019,

e-mail: Ostapiovskiyi.Oleksandr@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація

Силабус освітнього компонента (далі – ОК) «Психологія педагогічна і дитяча» укладено відповідно до освітньо-професійної програми Дошкільна освіта за спеціальністю 013 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, зорієнтований на формування у здобувачів знань про особливості онтогенезису людської психіки та вплив на цей процес навчання та виховання.

2. Пререквізити

Базову основу ОК «Психологія педагогічна і дитяча» складають теоретичні знання з ОК «Психологія загальна», «Основи корекційної педагогіки».

Постреквізити

Сформовані під час вивчення ОК компетентності становитимуть основу для вивчення ОК «Практикум з дошкільної педагогіки», фахових методик початкової освіти.

3. Мета і завдання освітнього компонента – розкрити основні фундаментальні положення та закономірності психологічної науки, а також озброїти здобувачів освіти міцними теоретичними знаннями з психології, які допоможуть їм сформувати адекватну поведінку відповідно до умов професійної діяльності.

4. Результати навчання (Компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу недопустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

КЗ-10. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Спеціальні (фахові) компетентності:

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання побуті, природі й довкіллі.

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-10. Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПР-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вмiти застосовувати їх в професійній діяльності.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Педагогічна психологія						
Тема 1. Педагогічна психологія як наука	9	2	2	4	1	Р, ДБ 2
Тема 2. Методи педагогічної психології	9	2	2	4	1	Р, ДБ 2
Тема 3. Теорії навчання	9	2	2	4	1	Р, ДБ 2
Тема 4. Навчальна діяльність	8	2	2	4		Р, ДБ 2
Тема 5. Навчальна мотивація і контроль	7	2	2	3		Р, ДБ 2
Тема 6. Психологічні аспекти виховання	7	2	2	3		Р, ДБ 2
Тема 7. Бар'єри педагогічного спілкування. Психологія педагогічного колективу	7	2	2	3		Р, ДБ 2
<i>Разом за модулем 1</i>	<i>56</i>	<i>14</i>	<i>14</i>	<i>25</i>	<i>3</i>	<i>14</i>
Змістовий модуль 2. Дитяча психологія						
Тема 8. Сутність дитячої психології. Закономірності психічного розвитку дитини. Методологія і методи дитячої психології.	9	2	2	4	1	Р, ДБ 2
Тема 9. Характеристика основних етапів психічного розвитку особистості в дошкільному дитинстві.	9	2	2	4	1	Р, ДБ 2
Тема 10. Діяльність, спілкування, психологічні особливості ігрової діяльності, розвиток психічних процесів дошкільника	17	4	4	8	1	Р, ДБ 4
Тема 11. Розвиток психіки та особистості у підлітковому віці	15	4	4	7		Р, ДБ 4
Тема 12. Психологія молодшого школяра	7	2	2	2		Р, ДБ 2
Тема 13. Психологія ранньої юності	7	2	2	2		Р, ДБ 2
<i>Разом за модулем 2</i>	<i>64</i>	<i>16</i>	<i>16</i>	<i>27</i>	<i>3</i>	<i>16</i>
Види підсумкових робіт						
Модульна контрольна робота 1						30 балів
Модульна контрольна робота 2						30 балів
ІНДЗ						10 балів
Всього годин/ Балів						
	120	30	30	52	6	100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача знань, РМГ – робота

в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Педагогічна психологія як наука	4
2	Методи педагогічної психології	4
3	Теорії навчання	4
4	Навчальна діяльність	4
5	Навчальна мотивація і контроль	3
6	Психологічні аспекти виховання	3
7	Бар'єри педагогічного спілкування. Психологія педагогічного колективу	3
8	Сутність дитячої психології. Закономірності психічного розвитку дитини. Методологія і методи дитячої психології.	4
9	Характеристика основних етапів психічного розвитку особистості в дошкільному дитинстві.	4
10	Діяльність, спілкування, психологічні особливості ігрової діяльності, розвиток психічних процесів дошкільника	8
11	Розвиток психіки та особистості у підлітковому віці	4
12	Психологія молодшого школяра	3
13	Розвиток психіки та особистості у підлітковому віці	3
14	Психологія ранньої юності	3
	Разом	54

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань відповідно до [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи, де 40 балів – поточне оцінювання, 60 балів – підсумкове оцінювання.

Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач освіти за поточну роботу з відповідних тем, виконання ІНДЗ освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. Максимальний бал за кожен з форм роботи визначено у таблиці 2. Результати поточного контролю знань здобувачів освіти вносяться до журналу обліку роботи академічної групи і враховуються під час виставлення підсумкового балу з ОК.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
під час аудиторних (практичних) занять

К-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2	Здобувач/здобувачка освіти засвідчив/-ла осмислене розуміння теоретичних і практичних положень, матеріал висвітлює правильно, чітко, логічно, послідовно. Здобувач/здобувачка освіти вільно оперує науковою термінологією, системно усвідомлює нові для нього/неї факти, поняття, терміни, аргументовано висловлює власну думку, використовуючи основну та додаткову літературу, матеріали

	вебінарів, тренінгів, досвід учителів початкових класів. Здобувач/здобувачка освіти володіє загальними та спеціальними компетентностями, уміє їх застосовувати в нестандартних педагогічних ситуаціях. Знання, вміння, навички, компетентності здобувача освіти/здобувачки освіти відповідають очікуваним результатам навчання.
1,5	Здобувач/здобувачка освіти володіє системними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, добре володіє термінологією, опрацював/-ла основну та додаткову рекомендовану літературу, вміє аналізувати, встановлювати суттєві зв'язки між явищами та фактами, наводити власні приклади, робити висновки. Відповідь в цілому логічно обґрунтована, повна, проте наявні окремі несуттєві помилки, неточності. Практичні завдання виконано на достатньому рівні.
1	Здобувач/здобувачка освіти виявляє часткове розуміння основних положень теоретичного матеріалу, нездатний/-а до обґрунтування та аргументації відповіді, недостатньо володіє категорійним апаратом, не використовує додаткову літературу. Практичні завдання виконано, проте наявні помилки, неточності.
0,5	Здобувач/здобувачка освіти має фрагментарні знання, здатний/-а відтворити навчальний матеріал на репродуктивному рівні, під час відповіді припускається суттєвих фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей.
0	Здобувач/здобувачка освіти не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань і практичних завдань.

Максимальна кількість балів за поточний контроль становить 40 балів.

За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного балу, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати 40.

Після завершення вивчення тем кожного змістового модуля здійснюється **підсумковий модульний контроль** у формі виконання здобувачем освіти модульної контрольної роботи. Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить не більше як 60.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом ОК.

Підсумкова семестрова оцінка з освітнього компонента як сума підсумкових модульних оцінок виставляється без складання іспиту, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом, і набрав при цьому не менше як 75 балів. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти і за його згодою.

Підсумкова семестрова оцінка у випадку складання іспиту визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок у балах. **Екзаменаційна оцінка** визначається в балах за результатами виконання екзаменаційних завдань за шкалою від 0 до 60.

У випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, здобувач складає іспит. У цьому випадку на іспит виноситься 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно та якісно виконати завдання.

Відвідування занять є обов'язковим. Якщо здобувач/здобувачка освіти відсутній/-я з поважних причин (хвороба, працевлаштування за фахом, навчання з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування, технічна проблема й неможливість приєднатися до дистанційного заняття і т. ін.), він/вона може скласти викладачеві пропущений матеріал у день консультації викладача відповідно до графіка, затвердженого на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Повторне складання екзаменів допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності відповідно до норм загальнолюдських та європейських цінностей, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, Статуту Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації під час виконання мультимедійних презентацій, виконання проєктів, написання тез, виступів тощо;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, методичної) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час модульних контрольних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких фактів – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають окремому змістовому розділу, темі (темам) освітнього компонента. Визнання таких результатів навчання відбувається відповідно до [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

V. Підсумковий контроль ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Причини появи вікової психології
2. Предмет задачі, теоретичне та практичне значення.
3. Психодіагностичні методи та їх характеристика.
4. Експериментальні методи.
5. Емпіричні методи.
6. Історія розвитку науки.
7. Фактори розвитку.

8. Показники розвитку.
9. Соціальне середовище та його види. Що таке соціальна ситуація розвитку?
10. Параметри готовності до школи.
11. Сучасна вікова періодизація.
12. Фізіологічні процеси після народження.
13. Розвиток нервової системи до народження.
14. Прояв безумовних рефлексів після народження.
15. Прояв умовних рефлексів після народження.
16. Вплив біологічних факторів на розвиток людини до народження.
17. Вплив соціальних факторів на розвиток людини до народження.
18. Біогенетична теорія.
19. Соціогенетична теорія.
20. Прояв нервової системи у віці немовля.
21. Розвиток рухів у віці немовля.
22. Прояв відчуттів та пам'яті у віці немовля.
23. Провідна діяльність у віці немовля та її характеристика.
24. Види прив'язаності у віці немовля.
25. Види страхів у віці немовля.
26. Розвиток мови у віці немовля.
27. Основні новоутворення у віці немовля.
28. Розвиток мови у ранньому дитинстві.
29. Орієнтувальний рефлекс та предметна діяльність у ранньому дитинстві.
30. Прояв уваги та відчуттів у ранньому дитинстві.
31. Прояв пам'яті, мислення та уяви у ранньому дитинстві.
32. Відкриття власного „Я”.
33. «Криза» трьох років.
34. Прояв почуттів та волі у ранньому дитинстві.
35. Прояв уваги та відчуттів у дошкільника.
36. Прояв мислення у дошкільника.
37. Пам'яті, уява у дошкільника.
38. Прояв та розвиток мови у дошкільника.
39. Анатомічні та фізіологічні зміни у дошкільника.
40. Роль батьків у розвитку особистісної сфери дошкільника.
41. Роль ровесників у розвитку особистісної сфери дошкільника.
42. Провідна діяльність дошкільника.
43. Поняття «провідна діяльність».
44. Стосунки у початкових класах
45. Навчання як провідна діяльність у початкових класах
46. Роль батьків у підтримці інтересу до навчання у початковій школі.
47. Роль вчителя у підтримці інтересу до навчання у початковій школі.
48. Роль дитини у підтримці інтересу до навчання у початковій школі.
49. Почуття та воля у початковій школі.
50. Розвиток мови та мовних навичок у початковій школі.
51. Принцип історизму.
52. Критерії вікової періодизації.
53. Пізнавальні процеси у початковій школі.
54. Прояв почуттів та волі у дошкільника.
55. Психологія навчання.
56. Психологія виховання.
57. Структура діяльності вчителя.

VI. Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента

Оцінка	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS
---------------	----------------------------	------------------------------

в балах		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	А	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	В	вище середнього рівня
75–81	Добре	С	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	Д	Непогано
60–66	Достатньо	Е	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література

1. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 112 с.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Практикум. Київ : КНТ, 2019. 204 с..
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 392 с.
4. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія : навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 392 с.
5. Кацавець Р. Вікова психологія. Київ : Алерта. 112 с.
6. Корчакова Н.В. Психологічні основи дитячої само презентації. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 384 с.
7. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Київ : Університетська книга, 2019. 384 с.
8. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія : навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
9. Писоцький В.П. Психічний розвиток та формування особистості в онтогенезі. Київ : КНТ, 2019. 144 с.
10. Рекреаційна психологія дитинства. Теорія і практика. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 320 с.
11. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О.П., Пасека О. В. Вікова психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 384 с.